Náučný chodník Meteorit Rumanová

Meteorit - chondrit, Rumanová, rozmery 16,5 x 10 x 8 cm. Zo zbierok Slovenského národného múzea v Bratislave. Foto: A. Bezák, archív SNM.

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Nitra
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Rumanová, poľnohospodárske družstvo
Východisko:	Rumanová, pri soche sv. Vendelína na severnom okraji obce pri ceste na Rišňovce
Trasa:	Rumanová, pri soche sv. Vendelína – poľnou cestou na sever – areál Mikloš s jazierkom
Dĺžka, prevýšenie:	1,4 km, prevýšenie 2 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	3

Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedný, astronomický, kultúrno-historický

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2007

Aktuálny stav: Informačné panely sú po veternej smršti (2020) poškodené, funkčný je iba panel 3, pripravuje sa obnova.

Textový sprievodca: nie je; brožúrka Meteorit Rumanová (autor Milan Bališ, vyd. [Rumanová]: OZ Divadelná spoločnosť Meteorit Rumanová, 2007, 36 strán)

Kontakt: Obecný úrad Rumanová, Rumanová 1, 951 37 Rumanová, tel. 037 / 6588 126; Občianske združenie Divadelná spoločnosť Meterorit Rumanová

Poznámky: (1) Poľná cesta, po ktorej vedie trasa náučného chodníka, môže byť za mokra ťažko priechodná. (2) Okrem vlastného náučného chodníka k miestu nálezu meteoritu sa v kaštieľskom parku v obci Rumanová nachádzajú ďalšie samostatné informačné panely.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný ako exkurzná lokalita. Odporúčame spojiť s prehliadkou drevín v parku pri kaštieli v centre Rumanovej.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Rumanová. Neveľká obec v južnej časti Nitrianskej pahorkatiny medzi Sereďou a Nitrou na svahoch severojužne orientovanej zníženiny pozdĺž Bábskeho potoka. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1156. Našlo sa tu pohrebisko unětickej kultúry zo staršej doby bronzovej. Obyvateľstvo sa živilo poľnohospodárstvom – pestovaním obilia a chovom dobytka. Najstaršou kultúrno-historickou stavbou je pôvodne barokový kostol (kaplnka) Ružencovej Panny Márie z prvej polovice 18. storočia s vežou pristavanou v roku 1900. Poniže kostola stojí neskoroklasicistický kaštieľ Andrássyovcov z prvej polovice 19. storočia. Zásluhou statkára Maximiliána Schwarza, obdivovateľa umenia a mecenáša začínajúcich českých umelcov, ho v minulosti navštívilo mnoho významných kultúrnych osobností, napr. spisovateľ Karel Čapek, herci Eduard Kohout, Hugo Haas, Adina Mandlová, Eliška Poznerová či maliar Alfred Justitz. V súčasnosti je kaštieľ v súkromnom vlastníctve a je nevyužívaný. Pod kaštieľom sa rozprestiera revitalizovaný historický park, ktorý je chráneným areálom (viac v hesle Chránený areál Rumanovský park).

Meteorit Rumanová. Meteorit zo skupiny obyčajných chondritov s vyšším obsahom železa, ktorý v auguste 1994 našiel 1,25 km SSZ od severného okraja Rumanovej pri žatve zaseknutý v nožoch kombajnu Ján Novosedlík. Nezvyčajne tmavo sfarbený a veľmi ťažký kameň odovzdal agronómovi družstva Jozefovi Tehlárovi. Meteorit má hladký povrch, je silne zvetraný s hojným povlakom hydroxidov železa, keďže na Zem dopadol už pred asi 12 tisíc rokmi. Vážil 4,3 kg, no pri manipulácii kombajnom sa rozbil na tri väčšie a štyri menšie úlomky. Najväčší z nich s rozmermi 18,5 × 14 × 12,5

cm je v mineralogickej expozícii Prírodovedného múzea Slovenského národného múzea v Bratislave. Vek meteoritu určili na 4,3 miliardy rokov a jeho zloženie: 21,2 % železo, 18,2 % kremík, 13,2 % horčík, 1,8 % síra, 1,3 % nikel, 1,0 % hliník a stopy vápnika, sodíka, uhlíka, mangánu, fosforu, titánu, chrómu, kobaltu a draslíka. Dosiaľ bolo oficiálne zaregistrovaných na území Slovenska len päť iných nálezov meteoritov: Lenartov v roku 1814 (cca 108,6 kg), Oravská Magura / Slanica okolo roku 1835 (meteorický dážď – mnoho kusov až do 45,5 kg, spolu okolo 200 kg), Divina v roku 1837 (10,8 kg), Veľké Borové v roku 1895 (5,9 kg) a Košice / Vyšný Klátov v roku 2010 (218 úlomkov až do 2,2 kg). Ani jeden z nálezov z 19. storočia nezostal na Slovensku – ich fragmenty sú v zbierkach mnohých múzeí po celom svete –, a tak „kameň z Rumanovej" je prvým meteoritom, ktorý ostal v zbierkach inštitúcií na Slovensku.

Chránený areál Rumanovský park. Chránené územie v centre Rumanovej v Nitrianskej pahorkatine na svahu nad Bábskym potokom vyhlásené v roku 1982 na ochranu historického parku pri kaštieli s čiastočne v náznakoch zachovalou pravidelnou parkovou úpravou so vždyzelenými druhmi drevín a vzácnym je jedincom tamarišky francúzskej (*Tamarix gallica*).

Prírodná prírodná rezervácia Bábsky les. Chránené územie medzi obcami Báb a Veľké Zálužie v Nitrianskej pahorkatine na severných svahoch nad ľavostranným prítokom Bábskeho potoka vyhlásené v dvoch blízkych izolovaných areáloch v roku 1966 na ochranu vzácneho zvyšku prirodzeného lesného spoločenstva na černozemi v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine ako vedeckého dokladu vývoja lesov v geologickej minulosti. Porasty tvorí drieňová dúbrava, brestová jasenina a buková dubina s hojným výskytom drieňa obyčajného (*Cornus mas*).

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) znížení a (zalesnených) vyvýšení a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté spraš ami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka,

Levice, Piešťany) dopĺňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. Rumanová
2. Sv. Vendelín
3. Obec Rumanová. Lokalita Mikloš – Prameň

Informačné panely nie sú označené názvom chodníka, ani nie sú číslované.

Meteorit - chondrit, Rumanová, rozmery 16,5 x 10 x 8 cm. Zo zbierok Slovenského národného múzea v Bratislave. Foto: A. Bezák, archív SNM.

Meteorit – chondrit, Rumanová, rozmery 9,5 x 8,1x 4,5 cm. Zo zbierok Slovenského národného múzea v Bratislave. Foto: A. Bezák, archív SNM.

